

Kaivosseminaarin satoa

Ylläs tienhaarassa

[17/02/2017](#)

Kolarin kunnan tammikuun lopulla järjestämä kaivosalueen kaavaluonnosten esittelytilaisuus venähti yli kolmituntiseksi. Kaivoskeskustelulle ja mahdollisuudelle esittää kysymyksiä hankkeen tilanteesta on selvä tarve. Nyt siihen oli mahdollisuus, kun Ylläksen alueen yhdistykset järjestävät Kaivosseminaarin Luontokeskus Kellokkaassa 15. helmikuuta. Puheenvuoroja tilaisuudessa kuultiin sekä hankkeen puolesta että vastaan. Tilanne Kolarissa on tulehtunut.

“Kunnalla on ainutlaatuinen rooli”

Professori Jukka Similä, Lapin yliopisto

– Matkailu ja kaivostoiminta voivat tukea toisiaan tai olla kilpailevia. Ongelmaa ei ole, jos kaivostoiminta tulee ensin. Kaivostoiminnan liiketaloudellisissa laskelmissa eivät näy haitat matkailulle. Julkisen vallan on otettava tämä huomioon, Similä linjasi kunnan roolia.

– Helsingin päättäjien asema on heikentynyt. Vaatii vuorovaikutteisuutta, kun muut kontrollimekanismit eivät ole niin vahvoja.

Kunnalla on laaja päätäntävalta aloittaa kaivosprosessi. Kolarissa maakuntakaava määrittää Hannukaisen alueen kaivostoiminnalle.

– Mielmukkavaarassa kunta poikkesi maakuntakaavasta eikä tuulivoimayhtiön valitus menestynyt, Similä antaa esimerkin.

– Onko kunta toiminut oikein ja fiksusti, onko se miettinyt, mitä tekee. Jos on, siihen on tuomioistuimen enää vaikea puuttua.

Hannukaisen kaivoshanketta käsitellään vanhan kaivoslain mukaan, joten periaatteessa kaivos voidaan toteuttaa ilman kaavaakin.

“Kunnan päätökset eivät koske vain Kolaria”

Tutkija Mikko Jokinen, Luonnonvarakeskus

Kuten professori Similä, myös tutkija Mikko Jokinen korosti kunnan suurta vastuuta.

– Kolarin kunta ei päättä vain, mitä Kolarissa tapahtuu, vaan päätökset koskevat koko pitkää aluetta Tornion ja Kilpisjärven välissä – kahden valtion puolella.

Jokinen esitteli Luonnonvarakeskuksen kunnalle tekemän maankäyttöselvityksen pohjakyselyn tuloksia. Koska vastaajista neljäsosa oli matkailijoita, aineistoa ei voida pitää edustavana läpileikkauksena.

Suurin osa vastaajista oli tunturikyläläisiä ja suurin osa vastaajista vastusti kaivoshanketta.

– Mitä etämmällä hankkeesta ollaan, sitä enemmän hanke saa kannatusta.

– Tuleeko kaivoshanke toteuttaa? Matkailijat ja mökkiläiset sanovat kiitos ei. Vastaus on hyvin selkeä.

– On vaikea löytää edellytyksiä sosiaaliselle toimiluvulle, mutta toisaalta on epäselvää, tavoitteleeko yhtiö sitä.

Gaian tutkimukseen viitaten Jokinen totesi, että Kolarissa tilanne on jo enemmän kuin tulehtunut.

– Kun kunnanjohtaja toteaa, että kaivostoiminta on toivottavaa, ja samalla Äkäslompolossa kerätään rahaa asianajajan palkkaamiseksi, voidaan sanoa, että Kolarissa on jo kaivoskonflikti.

“Havainnekuva avolouhoksesta on tekeillä”

Päägeologi Jouko Pakarinen, Hannukainen Mining Oy

Hannukaisen päägeologi Jouko Pakarinen halusi kumota yhtiön toiminnasta ja suunnitelmista esitettyjä vääriä tietoja.

”Hannukaisen kaivosalue on keskellä matkailualueita.”

– Näin ei ole. Alueella ei ole latuverkkoja eikä kelkkareittejä eikä muita talvimatkailukohteita.

”Etäisyys Ylläksestä on muutamia kilometrejä”.

– Etäisyys Ylläksen infon risteykseen on noin 8 kilometriä ja tietä pitkin 10 kilometriä, Yllästunturin laelle on 10 kilometriä.

”Kaivoksen näkyvyys Ylläksestä kattaa koko läntisen sektorin.

– Havainnekuvia on tehty runsaasti.

”Rautarikaste on huonolaatuista, eikä kelpaa markkinoille.”

– Täysin päinvastoin, tämä on vanhentunutta tietoa.

Ylläksen Matkailuyhdistyksen Hanna Ylipiessa muistutti omassa puheenvuorossaan kaivosyhtiön edustajia siitä, että matkailualue on muutakin kuin vain Yllästunturi tai Äkäslompolon kylä.

Yleisö toivoi havainnekuva myös itse avolouhoksesta, kun kaivos on täydessä toiminnassa.

Pakarinen lupasi, että se on jo tekeillä.

“On aina parempi tehdä virhe turvallisempaan suuntaan”

Professori Kari Heiskanen, Aalto-yliopisto

– Otsaani on vuosien varrella lyöty monenlaisia leimoja. Tässä on kaivosmyönteinen leima ja tässä kaivoskielteen, Heiskanen osoitti ohimoitaan.

– Asiat eivät ole ikinä 100 prosenttisesti tuota tai tätä, mutta on aina parempi tehdä virhe turvallisempaan suuntaan. On valittava vaihtoehto, jossa riskit monella tavalla minimoituisivat, Heiskanen alusti.

Kaivoshankkeessa on ensin selvitettävä sen taloudellinen potentiaali. Hannukaisen kohdalla

Heiskanen kyseenalaisti potentiaalin.

– Aineksesta 25–27 prosenttia on myytäväksi muodoksi kelpaavaa rautaa. Voidaan sanoa, että se on matalapitoinen.

Kun potentiaali on selvitetty, mietitään, mitkä ovat ympäristövaikutukset. Tässä vaiheessa hankkeista 1/1000 jatkuu.

– Täällä on hyvin epäselvää, mitä siellä maassa on, mitkä ovat magneettikiisun ja rikkikiisun osuudet missäkin. Sillä on merkitystä siihen, että tuleeko jätteestä happoa muodostavaa vai happoa muodostamatonta.

Näytteitä Hannukaisessa on otettu 60 metrin välein.

– Siitä ei ole mitään tietoa, mitä näytteenottopisteiden välissä on.

Myös kaivosyhtiön suunnittelema vedenprosessointitapa herättää epäilyksiä professorissa.

– Ylivuodon riski on suuri ja jos niin käy, Niesajoen koko biotyyppeä kuolee. Ksantaatti on sellaista ainetta, että vaikka kalat eivät kuolisi, niiden safka kuolee ja sen myötä kalatkin.

“Muonion paliskunta vastustaa kaivosta, se aiheuttaa huomattavaa haittaa porotaloudelle”

Marja Anttonen
Paliskuntain yhdistys

Kaivosseminaarissa kuultiin muun muassa Hannukainen Mining Oy:n päägeologi Jouko Pakarista (vas.), Kuusamon kunnanhallituksen jäsentä Mika Flöjtä, professori Kari Heiskasta, Paliskuntain yhdistyksen Marja Anttonesta, vapaa-ajan asukkaita Leif Ramm-Schmidtä ja Raimo Roinista (oik. alareuna) ja Gaia Consultingin Pasi Rinnettä (ylh. oikealla).

“Gaia suunnittelee aluetaloudellisen arvion, kunta valitsee toteuttajan”

Puheenjohtaja Pasi Rinne, Gaia Group

Gaia Consulting teki viime vuoden puolella Kolarin kunnan tilaamana selvityksen elinkeinojen yhteensovittamisprosessin tueksi. Gaian johtopäätös oli, että tilanne alueella on tulehtunut, muttei konfliktoitunut.

– Lähtökohta on se, että toiminta on suunniteltava turvallisesti muulle ympäristölle ja että voidaan vaikuttaa siihen, miten toiminta tuodaan tänne. Prosessi vie aikaa ja kaivosyhtiöllä on täysin legitiimi oikeus suunnitella kaivostoimintaa Kolarissa, Pasi Rinne totesi.

Hannukaisen kaivoshanketta viedään eteenpäin vanhan kaivoslain mukaisesti.

– On silti ymmärrettävä uuden kaivoslain siirtymäsäännökset, Rinne muistutti.

Luonnonvarakeskuksen tutkija Mikko Jokinen nosti omassa puheenvuorossaan esille

konsulttiyhtiön selvityksen vastuuvapauslausekkeen, jossa todetaan, ettei Gaia vastaa selvityksen oikeellisuudesta eikä selvitystä tule käyttää päätöksenteossa. Tähän selvitykseen kunta ja kaivosyhtiö kuitenkin nojaavat.

– Rajallisuus on aina mainittava, Rinne vastasi.

– Valitettavasti meillä ei ollut mahdollisuutta laajempaan selvitykseen. Seisomme yhä sanojemme takana.

Yleisö kysyi, miksi paikallisia ja mökkiläisiä ei ole huomioitu intressiryhmänä selvitystä tehtäessä.

– Toimeksiantaja rajasi selvityksen keskittymään matkailuun. Oliko hyvä vai ei, en tiedä, Rinne totesi.

Gaia on jatkanut konsulttityötään toiseen vaiheeseen, joka pitää sisällään muun muassa aluetaloudellisen arvion laatimisen.

“Miksei kaivostoimijoilta vaadita yhtä tiukkaa jäteveden puhdistamista kuin yksityisiltä?”

Kaupunginhallituksen jäsen Mika Flöjt, Kuusamo

Kun muualla Suomessa Kuusamon kaivoshankkeen keskiössä nähtiin Ruka, kuusamolaiset näkivät Kitkajoen.

– Teillä on Äkäsjoki ja Tornion-Muonionjoki, molemmissa vaelluskaloja. Kuusamossa oli erityisesti kysymys vesistä. Kaikki kaivoshankkeet ovat riski vedelle. Miksei kaivostoimijoilta vaadita yhtä tiukkaa jäteveden puhdistamista kuin yksityisiltä?

Kuusamossa kaupunginhallitus perusti luonnonvaratyöryhmän, jonka työn lopputulemana kaupunginhallitus linjasi, ettei Kuusamoon voida perustaa uraanikaivostoimintaa.

– Kaivosyhtiö markkinoi hanketta kultakaivoksena ja sivuutti uraanin, vaikka uraania oli maaperässä huomattavasti suuremmassa määrin.

Kunta kaavoitti siten, ettei kaivostoiminnalle jää sijaa. Päätös oli vahva merkki sosiaalisen toimiluvan puuttumisesta.

– Asiasta käytiin erittäin vaikea poliittinen keskustelu ja useiden käänteiden jälkeen hyväksyimme kompromissin alueista, joiden sisälle ei tule kaivostoimintaa.

– Jos kunta kaavoittaa kaivostoiminnalle, se kaavoittaa lopulta kaatopaikaksi. Meille olisi jäänyt radioaktiivinen kaatopaikka, Flöjt summasi.

“Yksityistä etua ei saa loukata”

Raimo Roininen, loma-asunnon omistaja

Raimo Roininen muisteli aikaa ennen kaivoshankkeita ja kaivoshanketta ennen Hannukainen Miningia.

– Northland sentään kuunteli meitä ja meillä oli keskusteluyhteys. Uusi toimittaja soitti ja ilmoitti, että poistamme suoja-alueen. Siinä kaikki.

Northland Mines olisi korvannut suoja-alueen alle jäävien vapaa-ajan asunnon omistajien kiinteistöt tai tarjonneet uudet vastaavat tilalle. Nyt ainoaksi vaihtoehdoksi jää taistella tai lomaila kaivoksen kainalossa.

Kunnan teettämässä selvityksissä on kuunneltu elinkeinon edustajia, ei mökkiläisiä.

– Kolarin kunnassa on noin 2 400 vapaa-ajanasuntoa, joista noin 1 600 Ylläksellä. Kiinteistöveroja niistä maksetaan kunnalle arviolta 900 tuhatta euroa. Yksi mökkiläinen tuo kuntaan 7 000 euroa vuodessa. Siihen kun lasketaan kaikki mahdollinen mukaan, tuotto Kolarisiin on 17–20 miljoonaa euroa vuodessa.

– Emmekö me muka ole elinkeino? Miksi meidät on jätetty pois sidosryhmistä?

“Rahoitus hämmentää”

Leif Ramm-Schmidt, vapaa-ajan asukas

– Kun rautarikasteen markkinahinta oli noin 80 USD/t, Kaunisvaaran kaivoksesta tehtiin konkurssipäätös. Kipukynnys konkurssin aikaan oli 110 USD/t. Yhtiö ei missään vaiheessa saavuttanut kannattavuutta.

Nyt hinnat ovat nousseet, mutta Kaunisvaaraan suunnitellaan koetoimintalaitosta kunnes hinta nousee lisää.

– Pitkäaikaisennusteet eivät näytä nousua yli 100 USD/t:n. Ennusteet ovat toki hankalia, mutta onko Hannukainen suhdannekaivos, joka toimii vain silloin tällöin? Saavuttaako Hannukainen kannattavuutta?

Hannukainen Mining Oy:n edustajat, päägeologi ja geologi, totesivat, etteivät voi vastata rahoituskysymyksiin.

Kaivoshankkeen puolesta:

”Eikö matkailulle ole laskettu muita uhkia kuin kaivos? Lumen loppuminen esimerkiksi. Tai entä kun vaikka sveitsiläiset päättävät pienentää hiilijalanjälkeään ja patikoida Sveitsissä sen sijaan, että lentäisivät chraterilla Lappiin?”

”Ex-kaivoslaisena keskustelu hämmentää. Louhinnat olivat aikoinaan pienempiä, mutta niitä oli. Näkyikö se täällä? Asiantuntijat tekevät mallinnukset, mutta jonkin naapurinko sanominen on painavampi? Ikävä sävy, kun pitäisi rakentaa jotain, mutta panelistit syyttävät toisiaan virheellisestä tiedosta. Tottakai jotain liukenee, muttei kovin nopeasti. Kannattaisi olla paremmat asiantuntijat.”

Kolarin kunnan edustajat:

”Kaivosta ei vastustettaisi, jos kaivos olisi kauempana. Miten se etäisyys auttaisi jokien vesien puhtauteen? Ei ole automaattisesti niin, että kaivos pilaa vesistön. Riski toki on. On myös kysytty, miksi kaavoituksella on kiire. Kaavoitus on aloitettu vuonna 2008 ja sitä on tehty nyt yhdeksän vuotta.” Esa Nordberg, kunnanvaltuuston puheenjohtaja

”Kunta ei väitä, etteikö kaivos vaikuttaisi matkailuun. Emme kuitenkaan usko, että se myöskään kokonaan tuhoutuisi. Kunnassa on tunnistettu, että vaikutuksia on, ja vaikea on sovittaa yhteen, mutta sitä halutaan tehdä.” Antti Määttä, kunnanjohtaja

Satu Renko